

PERHE - JA VOIMARALÄHTÖINEN TYÖSKENTELY

Asiakaslähtöisen työskentelytavan kehittämisessä on ollut tärkeä saada toiminta lähelle perheen arkea. Ennalta ehkäisevä perhetyö on vahvistanut ja laventanut hankkeen aikana yhteistyötä toimijoiden kanssa. Toimijoiden jakaessa tosiseikan resurssien niukkuudesta, on myös ennalta ehkäisevä perhetyö ollut haastavassa tilanteessa. Perhetyöntekijät ovat jalkautuneet alueelliseen kehittämistyöhön parantaen kosketuspintaa alueiden toimijoihin. Näin on ollut mahdollista tuoda perhetyötä tutummaksi sekä asiakkaille että toimijoille ja samalla on otettu suunta kohti varhaisempaa tuen antamista. Perhetyöntekijän osallistuminen ryhmätoimintoihin näyttäisi olevan myös varhaisen tuen ajattelua vahvistavaa.

Perhetyöstä on useita erilaisia määritelmiä ja sitä jäsennetään monella eritavalla. Haasteelliseksi nouseekin perhetyön osaamisen profiloituminen ja osaamisen yhteistoiminnallinen hyödyntäminen. Hankkeen aikana on osoittautunut selväksi että mielenterveyshäiriön osaamisen vahvistaminen on niin perhetyössä kuin neuvolassa ja päivähoidossa tärkeää. Keskeiseksi kysymykseksi nouseekin osaamisen joustava käyttö yhteistyössä näiden toimintojen sisällä ja lähellä perheen arkea. Tämän suuntainen työskentely edellyttää myös johtamiskäytäntöjen pohdintaa. Onko henkilöstö johtaminen palvelukeskuskeskeistä, professiokeskeistä vai jotain muuta? Miten palvelukeskuksissa toimivien eri ammattiryhmien osaamista johdetaan perheiden tarpeita palvelevasti?

Tavoiteltaessa tilaa, jossa asiakkaat saavat tarpeensa mukaisesti räätälöityä palvelua on tärkeää tunnistaa oma sekä muiden osaaminen ja kyettävä jakamaan osaamista. Rovaniemellä perhesosiaalityö, perhetyö, perheneuvola ja lastensuojelun sosiaalityö muodostavat sosiaalipalveluiden toimijoista kokonaisuuden, joiden yhteistyötä sävyttää yksikön sisäiset rajapinnat. Sosiaalipalvelukeskuksen ulkoisella rajapinnalla keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat neuvola- ja päivähoitopalvelut. Edellä mainittujen sosiaalipalveluiden kanssa ne muodostavat perhekeskusverkoston, joka on avainasemassa kun edistetään lasten ja perheiden hyvinvointia.

Palveluiden on kyettävä muovautumaan siten, että ne tulevat lähelle asiakasta ja arkiympäristöä. Nykyisellään näyttäisi olevan niin, että perhetyön vahvuutena on työskentely perheiden kotona todellisissa vuorovaikutustilanteissa, luonnollisessa ja arkisessa ympäristössä. Tämä on mahdollisuus, jota on tietoisesti hyödynnettävä osaamista ja yhteistyötä kehitettäessä. Tällöin työnjaon tulee olla selvä mitä kukakin toimija tuo mukanaan työskentelyyn. Kaikkien ei tarvitse osata kaikkea. Tilan

antaminen ja toisten toimijoiden kuunteleminen on erittäin tärkeää edistettäessä perheen hyvinvointia ja yhteistä tavoitetta. Keskeiseksi haasteeksi nousee tälle mielenterveystyön osaamisen jalkauttaminen luontevasti tälle perhetyönareenalle. Perhetyössä on totuttu vuosien saatossa tekemään työtä perheen arjessa oman osaamisen turvin. Toisaalta perheneuvolassa ja äitiys- ja lastenneuvolassa perheen arkeen jalkautuminen on vielä ollut vähäistä. Eikä perheen arjessa tapahtuvasta perhetyöntekijän kanssa työparina työskentelystä ole vielä kokemusta. Napero hankkeessa työparityöskentelystä on hyviä kokemuksia niin kotikäyntityöskentelyn osalta kuin ryhmätoiminnoistakin. Kokemuksen mukaan perheelle on näin mahdollistunut monenlainen tuki ja ohjausta eri alan osaajilta.

Hankkeen aikana on perhesosiaalityön ja perhetyön paikkaa jäsennetty suhteessa toisiinsa. Perhesosiaalityö voi tuoda perhetyöhön osaamista jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin asiat ovat niin pitkällä, että tarvitsee ottaa yhteyttä erityispalveluihin esim. lastensuojeluun tai perheneuvolaan. Perhesosiaalityöstä sosiaalityöntekijän osaamista voidaan hyödyntää myös perheiden kanssa työskentelyyn neuvolan ja päivähoidon kautta ennekuin huolet alkavat olla moninaisia ja kriisiytyneitä. Yhteistoiminta vaatii ennakointia ja yhteisen ajan sovittelua, jotta työ onnistuu perheen parhaaksi.

Perhetyön rooli on tärkeä perheiden arjessa. Rovaniemen alueella asiakkaista ei ole pulaa. Sosiaalitoimen haasteena onkin vastata erilaisten tarpeiden kysyntään. Perustehtävien jäsentäminen on toimijoiden yhteistyön yksi kulmakivi. Ehkäisevän perhetyön rooli näyttäytyy ajoittain selkiytymättömältä. Olisi mietittävä kuinka korjaavaa ja ohjaavaa tai kotipalvelun kaltaista, kodinhoidollista perhetyötä ollaan toteuttamassa ja minkälaista roolia näyttelee vertaisryhmätoiminta. Tärkeää on myös oikeanlaisen osaamisen oikea aikainen löytäminen.

Perheiden hyvinvoinnin edistämisessä merkittävä tavoite on perhelähtöisyys ja perheen osallisuus. On tärkeää huomioida, että perheet eivät ole samanlaisia ja pulmat sekä ongelmat ovat monimuotoisia ja erilaisia. Perheelle tulee antaa tilaa ja heitä tulee rohkaista selkiyttämään omaa tilannettaan ja voimavarojaan. Työskentelyn tulee olla suunnitelmallista siten, että sitä voidaan tarkastella yhdessä perheen kanssa työskentelyn alkuvaiheissa. Esimerkiksi 3-5 kotikäynnin aikana voidaan yhdessä miettiä mistä on perheen tilanteessa kysymys ja millaisin keinoin voidaan perhettä tukea ja antaa tarvittavaa apua.

Napero-hanke on rakentunut useiden erilaisten toimintojen toteuttamisesta. Toiminnot ovat luoneet yhteistä kudelmaa lapsiperheiden hyvinvointia tavoiteltaessa. Yhdessä eri palveluiden päivähoito-, terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa tuotetut toiminnot ovat rakentaneet yhtenäistä kokonaisuutta ja tukeneet toistensa toimivuutta. Avoimet ryhmätoiminnot ovat olleet luomassa mahdollisuutta uudelle varhaiselle avun ja tuen antamiselle. Esimerkiksi avoin päiväkotitoiminta ja isä-lapsitoiminta ovat rakentuneet asiakkaille ja osallisille erittäin merkityksellisiksi. Nämä toiminnot antavat mahdollisuuden jakaa kokemuksia ja siten normalisoida yksilöiden kokemuksia. Hankkeen ja MLL:n yhteistyössä käynnistämä isä-lapsitoiminta on 1,5 vuoden aikana saanut hyvän vastaanoton. Isien jäädessä usein palveluiden ulkopuolelle antaa isä-lapsitoiminta mahdollisuuden rakentaa isille omaa foorumia.